

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

„Школски Лист“ излази један пут у месецу. Претплата је на целу годину 1 ф. 50 новчића, а за Србију 4 динара. Учитељи са малом платом, као и богослови и приправници, добијају лист у пола цене. Дописи и предплата шаљу се: Уредништву „Школског Листа“ у Сомбор (Аустро-Угарска).

У Сомбору, 31. Децембра 1899. године.

ПЕДАГОГИКА НА ПРАГУ НОВОГ ВЕКА.*)

Као што се научник кад и кад осврне на свој рад, те га критички гледа и посматра, тако треба и народ да се кад и кад обазре, да види: да ли је испунио аманет својих предака у свему. Народ крепак и здрав врло ће радо загледати критички у свој рад.

Ми смо данас на граници овог деветнаестог века. За неколико дана само, па ћемо овај век бројати као прошли. И баш у том добу, и на том месту, прилика је да се и ми обазремо на овај век, да видимо шта нам је он дао, те да из тога извучемо прилике, које нас чекају у том другом, новом, двадесетом.

Врло је лако погодити, да ми хоћемо да посматрамо педагошке прилике у овом веку, јер нас, на овом месту, оне једино и занимају, и у том ћемо бити врло кратки.

Од знатнијих педагога у овај век улазе *Хербарт* и *Песталоције*. Они и излазе из њега и прелазе у нови век. Век њихове владавине био је по томе врло велик, а то је и најбоља критика њихових школа.

Хербарт и Песталоције допуњују једно друго сасвим. Осим многих других заједничких одлика, њих карактеристишу и јако развијена религијска осећања; обојица су били дубоке религијске природе. А поред тога обојица су били повучени. Њихов је дух у педагогици зато и летео кроз читаво столеће заједно.

Овде морамо споменути, кроз које је епохе филозофске прошла Хербарт-Песталоцијева педагогика у овом веку.

Крај осамнаестог века створио је у Немачкој *рационализам*, *класицизам* и *романтизам*.

*) Др. Вилх. Рајн држао је 4. децембра о. г. као на дан Божићне славе педагошког семинара, предавање, под горњим насловом. Ми смо из њега извадили некоје мисли, које пристају за наше прилике.

WWW.UNIL.SR
УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

1. У овом веку изумире *рационализам* сâм од себе, са свог неисторијског смисла. Њега је *Кант* поништио својим *критицизмом*, Хербарт и Песталоције још су једном ногом у рационализму, али их је Кант сасвим извео из њега. На њих су у многим погледу упливисали *Гете* и *Шилер*, јер су обојица били противници те епохе.

2. *Класицизам* су створили *Гете* и *Шилер*. Али је тај класицизам био скроз аристократски. Тек је помоћу универзитета улазио у школу и у народ. — Он се поделио на две гране, на хуманизам и на реализам. У тадањим гимназијама превладала је била хуманистичка, а у реалкама реалистичка струја.

Песталоци је био за хуманизам, али га није хтео да ограничи само на најниже слојеве, него нека се он уведе од најмање па до највеће, од прве па до последње школе. *Са те своје идеје је Песталоције и прави оснивач народних школа у данашњем смислу тих речи.* И док је Песталоције више делатности развијао у основној школи, Хербарт је више нагињао гимназијском хуманизму. Ту се он толико одушевљавао за хуманизам, да је Одисеју предлагао да се учи пре свију предмета. Но Хербартова заслуга не може се опоречи ни ту у погледу народне школе. Он је Песталоцијев покрет чувао од површности. Песталоцијеви ученици прешли су у формализам, а Хербарт се против њега одлучно борио.

3. У 1800. год. *романтика* је била на влади. Она је веома одушевљала *Гетеа*, *Шилера*, *Канта*, *Хербарта* и *Песталоција*. Хербарт и Песталоције најближе стоје романтизму, јер он је највише истакао индивидуалну страну човечију.

Међу тим романтизам је и у другом погледу важан, јер су Хербарт и Песталоци *истакли одговорност васпитачеву према своме народу*, а то је од не мале важности. Та ће се важност пренети и у нови век, а то је неизмерна срећа за народ и његов напредак.

Кад пак сравнимо друштвено стање учитеља онда и сада, не ћемо бити сасвим задовољни са садашњицом. Са каквих разлога, то нам је свима познато.

Рекли смо, да су Хербарт и Песталоције пратили педагогику у целом овом веку. Нема сумње, они ће прећи и у нови век, а са њима прећи ће и тежње, које у новог века чекају своје остварење. Те су тежње у кратко сведене, ово:

1. За основно школе нека се образује општа основа.

2. *Наше школе нека буду васпитне школе, а не школске касарне, школа не сме бити претоварена, и школи морамо осигу-*

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

рати нов и свеж живот, а то је само онда могуће, кад је и породични живот здрав. Нека се дакле негује здрав породични живот.

3. Деца од 14 година улазе у широки и бели свет, а то не значи ни мање ни више него у читање ставити само васпитање и школу. Нека су зато пофторне школе обвезне, те нека деци школа буде и сред света васпитач и учитељ.

4. Борба између хуманизма и реализма решиће се, ако се обе стране задовоље. Ту ће се показати, да ли су наше гимназије погодне за опстанак.

5. Да реши школско питање двадесетог века мора бити учитељски кадар добро образован. Та спрема нека је двојака 1. општа, педагошка и 2. стручна спрема.

6. Сви универзитети да дају велику педагошку спрему. Поље образовања мора такођер доћи на универзитет. Тек ће се онда на душевни живот народни упливисати.

Тако се пред нама указује читава гомила рада, који ће се у двадесетом веку морати обрадити. А то је посао млађег нараштаја. Педагошки принципи данас су утврђени. Дух је ту, који ће нову педагогику да води, оживљава. Нек нове снаге живог века наставе тамо, где је стари завршио, и нека испуне његов аманет, па ће се у будућност педагогике моћи погледати ведро чела и смела погледа!

Јена.

Рад.

ПОФТОРНА ШКОЛА И НАСТАВА ЈОЈ.

Посвећено: Учитељству српском.

(Свршетак.)

III. година.

— На расположењу 14 часова. —

1. и 2. час... разне веће задаће ради понављања лањског градива. — 3. час... практично мерење и изналажење површине земље (окружни ланац и холд). — 4. час... коцка и ступ, изналажење површине и садржине им. — 5. час... пирамида и ваљак, изналажење површине и садржине им. — 6. час... кугла и изналажење површине и садржине. — 7. час.. обични разломци, успоређивање им са десетичним системом; сабирање и одузимање бројева са обичним разломцима и претварањем у десетичне. — 8. час... разне задаће комплицирано са множењем и делењем обичних разломака. —

9... разне задаће рачунања камате и задаће правила тројног.*)
— 10. час... задаће друштвеног рачуна. — 11. час... упознавање штедионица, новчаних задруга и сходне задаће. — 12. час... упознавање установе осигуравања живота, против ватре и леда. — 13. и 14. час... Утврђивање свега.

Писмени састави.

Код ове наставе усљед природе и множине градива, прве две године истина у једно доба али друго и друго ради; што нас не ће ништа бунити имајући по распореду за ову наставу засебне часе

I. година.

— На расположењу 21 час. —

1. час... писање свих малих и великих писмена са усменим понављањем о реченицама с обзиром на правопис. — 2. час... преписивање са табле кратког извода већ читаног предмета, у кратким реченицама. — 3. и 4. час... То исто но у разгранатијим реченицама. — 5. и 6. час... преписивање из читанке. — 7., 8. и 9. час... писање по диктирању. — 10., 11. и 12. час... писмено одговарање на питања на табли стављена гледе садржине читаног предмета. — 13., 14. и 15. час... писање садржине читаног предмета по својој меморији. — 16. и 17. час... Ставити садржину песме у прози. — 18., 19. и 20, час... кратки описи појединих ствари и годишњих доба. — 21. час... читање страних рукописа.

II. година.

— На расположењу 21 час. —

1. час... читање страних рукописа, особито рђаво стилизирана писма и коригирање истих. — 2. и 3. час... услови ваљаног писма, адреса простог и препорученог. — 4. час... писање писма да некоме нешто достављамо или захваљујемо. — 5. час... писање писма другу или да некога молимо за нешто. — 6. и 7. час... писмо да се распитујемо за нешто, да некога у тузи тешимо, у радости поздрављамо или опомињемо. — 8. и 9. час... разноврсна трговачка писма. — 10. час... истављање поштанске упутнице и признаница исте. — 11. и 12. час... — адреса при слању пака, истављање пакетске упутнице и признаница исте. — 13. час... упознавање поштанских жигова и тарифе. — 14. час... примање

*) Но ограничавати се на практичан живот.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

препоручених писама и пакета „per post“. — 15. и 16. час... разноврсне објаве. — 17. и 18. час... писање разноврсних молбеница. — 19. и 20. час... истављање сведочанства и рачуна. — 21. час... квите и обично опуномоћије и опше понављање.

III. година.

— На расположењу 14 часова. —

1. час... молбенице и закупни уговори. — 2. час... уговор при купу, продаји и службени уговор. — 3. час... већа опуномоћија и вађење разних званичних извода. — 4. час... упознавање разних жигова и тарифа им. — 5. час... позивнице разних судова и власти. — 6. час... адвокатско опуномоћије. — 7. час... уређење грунтовнице. — 8. час... интабулација и екстабулација. — 9. час... разне порезне књижице. — 10. час... разне општинске порезне опомене. 11. час... разне доставке за исплату штајера. — 12. час... меница и остављање јој; упознавање у главном меничног права. — 13. час... обвезница и разне трговачке штампане обвезнице. — 14. час... тестамент и важност му.

Овако, или на овај начин препоручујем установу поџторне нам школе устроити, славном вишом влашћу санкционисати, да овакав специјалан наставни план штампати и по њему учебнике зготовити даде; па ћемо тада одолети наставничкој нам савести, да смо дужности доста учинили, јер ће нам сваки појединац овим начином приуговорљен са нужном спремом у живот изаћи и тиме заједницу за сигурно унапредити. Као Срби пак, обезбедили би вероисповедни карактер и поџторне школе нам, јер изгубилимо их усљед напреднијег државног уређења, много ће већи удар бити но евентуални губитак основних разреда.

У изложеном распореду градива не чиних спомена о веронауци и о с њоме — код нас — у свези стојећем црквено славенском језику. Не чиних то, што исказах своје мисли у стручном јој листу „Српски Сион“ и што о томе специјално дела на то позвана анкета. Даље из разлога, што сам тврдо убеђен, да ученика у томе добу ваља предати свештенику. Ту нека почиње акција његова, зидајући стварно на од нас зготовљени осећајни основ. Ту нека га угледом и примером свога чина а специјалном стручношћу научи, обучи... прожма свом науком свете нам цркве, да одрастив нађе у њојзи мелема евентуалним животним тегобама.

П. Т.

особито наглашавају очигледност и стављају је за безусловну важност у развиту духа дечијег, јер она највећу улогу игра у животу дечијем, најмоћније утичући на душу и срце дечије, те по томе голему важност заузима не само у системи школске наставе него у опште у системи дечијег живота.

Да наведем речи великога светског педагога Амоса Коменског, у којима ставља важност очигледности: „ . . . што се чулима схвати најбоље се задржи у памети дечијој, — сто пута боље, него оно што се прича и описује.... Ништа није у памети, што није било у чулима.“

Песталочи нас учи: „Посматрање је апсолутни основ свега сазнања т. ј. свако сазнање треба да потиче од посматрања и да се своди на њега.“ (В. Педагогика Чутурилова стр. 96. §. 213.)

Дете што види то и чини. Види ли оно рђаво, рђаво и чини, а види ли добро, добро чини. У данашњем животу види и једно и друго. Да би се отклонило оно, што је дете рђаво видело, нека му се докаже очигледним путем, да је то заиста рђаво дело и да то рђаво дело повлачи и доноси за собом и рђаву последицу. Речи нису тако моћне као дело, а то би се зато најлакше и најуспешније постићи могло приказивањем позоришних комађа (представа); јер сваки позоришни комад, није ништа друго, него неко истакнуто дело, којим се хоће добро да утврди а зло да се искорени.

Ево како вели св. отац Амвросије: „Поука иде за делом. Дobar рад је најбоља поука. Ако речи и ћуте добро дело учи, чим га човек види. Ако и не продиру до ушију звуци, продиру ипак снажно у срце. Без дела не вреде речи ништа.“ („Српски Сион“, Мисли о проповедништву.)

Моралне идеје на најцелисходнији начин дају се у срца дечија расађивати и развијати приказивањем позоришних представа, написаних за децу. Данашњим даном моралне се идеје развијају и разјашњавају деци приповеткама. И приповетке лепе садржине много и много користе дечијој младежи, али ипак приповетка нема толико моћи, да улије у свест дечију ону своју језгру — поуку, колико би имала, када би јој се градиво задело у облику позоришног комада, те када би се представљало, јер сва душевна снага и моћ дечија састоји се у гледању; о ономе што само слуша и оно само прими у област своје свести, што очима види и оно детету највише заинтересовања доноси.

УНИВЕРЗИТЕТСКА
ВИБЛИОТЕКА

WWW.UNILIB.RS

У градиво очигледности са потпуним правом можемо уврстити и дечије позориште. Идеје моралне садржине (љубав, слога, мило-ерђе, послушност, благодарност, понизност и т. д.), које су веома важне за утврђивање моралног живота у деци, најбоље и са успехом постигли би приказивањем позоришних представа за децу, у којима су дотичне идеје развијене.

Приповетке су моћне у погледу развијања моралних идеја у деци, али — како већ рекох — немају толико моћи као позоришни комад, у којем је какова морална идеја очигледно истакнута. У приповеци дете слика само лица, предмете и догађаје по својој уобразици, но често пута сасвим противно слика, него што је у дотичној приповеци замишљено и истакнуто, оно тада обратно схвати, и тиме би целу, која се хтела том приповетком постићи, промашена била. У позоришној представи дете има живе слике, не мора оно само да слике извађа; радње, лица и предмети, све се то пред њим живо збива, све оно то види и чује, види у истини онако како је, и у томе случају позоришни комад приповетку надмашује и побија.

Гледањем позоришних представа развија се у деци укус и чула им се на најуспешнији начин вежбају.

Из свега овога видимо, да дечије позориште као педагошко средство ову би неизмерно важну целу донело: деци би вољу челичило, ум бистрило, срце оплемењавало, укус у деци развијало и чула им вежбало, на најлакши начин.

Па зар да ми пропустимо оно из чега се тако голема добит црпе?

С материјалног гледишта дечије позориште такођер има своју неоцењиву вредност. Одомаћивањем истога могли би се на најдостојнији начин одазвати изреци из св. писма: „Буди сироту помоћник!“ На селима деца сирота боса и јадно одевена, а тога и у варошима има. Зима дуга. Та јадна дечица зебу. Како да им помогнемо? Од куда? — виче се. Ево како! Зимом долази светац за свецем. Школска је дворана доста пространа. Учитељи, као пропатори свега онога што је добро и корисно, чиме може свој српски народ унапредити и од зла уназадити, нека настоје око ширења дечијега позоришта. Учитељ нека свецем и недељом сабира своје ученике око себе и нека их поучава у каквом позоришном комаду. Кад су деца већ тако извежбана, да научени комад и приказивати могу, нека се одреди једно после подне за такву дечију

представу у школској дворани, нека се позову и мештани, да и они на истој присуствују. Присуствујући народ нека даде по своме могућству нешто и прилога, па ето помоћи сиротима! Присуствујући (сеоски) народ видеће, да су и њихова деца нешто кадра, веселиће их, знаће ценити ту дивну вештину и практичност дечијих позоришта, учитеља ће одушевљено хвалити а децу ће веселити леп успех.

На таковој представи имају бити присутна сва школска и нешколска деца. Та деца — гледаоци, примиће на најбољи начин поуку к срцу, која се у дотичној представи истиче. Деци ће се омилићи, отвориће им се воља за истим, па ће после више таквих одиграних представа, — под командом учитељевом, — и сами бирати по своме укусу позоришна комађа из својих листова (Споменка, Голуба и Невена), те ће међу собом приказивати. Старији ће учити млађе и ето деци красног умног занимања, које би им и на душу и на срце јако утицало.

Да у кратко искажем своје мњење и о самој позоришној комади, какав треба да је. Позоришни комад написан за децу, треба да је кратак, занимљив, пун поуке, од јаког утицаја, да се удеси према способности и природи дечијој, да улоге само деца имају а од старијих особа највише учитељ.

Гајимо дечије позориште, оно нам доноси силне духовне и материјалне користи! Притичимо тим начином сиротама у помоћ

Завршујем сада, — очекујући прихваћање овога, — речима: „Гајимо дечије позориште, оно нам је нужно и корисно!“

У Шиклошу, 1899. год.

ШКОЛСКЕ ВЕСТИ.

Нова задужбина св. патријарха Георгија Бранковића. Његова Светост патријарх српски Гергије Бранковић изволио је у Кулпину у Бачкој, као у месту свога рођења, пре више година установити закладу од 30 јутара добре ораће земље за подизање и издржавање женске основне школе. Ове године дарежљивошћу основатеља потпуно је завршено лепо школско здање и у њему школска дворана са намештајем и стан за учителицу са вртом. Школско ово здање вреди 4600 фор. а. вр. и већ је готово, а може служити за углед ваљаног сеоског школског здања. Преузвишени основатељ задржао је себи право наименовања учителице за ово учитељско место, с платом од 300 фор. слободним станом и 50 фор. за огреварину и чишћење школе. За учителицу наименована је Вјера Јагеровићева оспособљена учителица из Сомбора, која је већ и од Е. Ш. Одбора Бачког у звању својом потврђена. Нека је слава и хвала великом добротвору српске школе преузвишеном г. Георгију патријарху!

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Подизање нивоа образовања и писмености у Русији. Од многих других фактора, који су моћно упливисали на писменост руског сељака, истиче се нарочито обавезна војна дужност. Од како је руски цар Александар II. увео у Русији обавезну војну дужност, од тада број аналфабета у војсци а кроз њу и у народу, нагло опада. Да би се видело то опадање у свој својој потпуности, доносимо овде статистички преглед од 1874—1897. године.

У години	Било је свега војника	Од тих је знало читати и писати	У %	Аналфабета	У %
1874.	149.838	32.074	21.5	117.764	78.5
1875.	179.959	38.753	21.67	141.206	78.93
1876.	193.375	41.168	21.3	152.106	78.7
1877.	203.208	45.390	21.06	157.818	78.94
1878.	215.059	45.017	20.9	170.042	79.1
1879.	215.719	46.135	21.4	169.584	78.6
1880.	232.193	51.673	22.3	180.520	77.7
1881.	210.380	48.831	22.7	161.549	77.3
1882.	209.333	49.582	23.7	159.801	74.3
1883.	215.995	53.215	24.6	162.780	75.4
1884.	222.500	57.385	26.2	165.715	73.8
1885.	198.668	31.403	15.9	167.265	84.1
1886.	234.356	66.673	28.7	167.683	71.3
1887.	233.903	69.838	30.—	164.065	70.—
1888.	249.124	75.269	30.2	173.855	69.8
1889.	254.217	78.729	30.9	175.488	69.1
1890.	259.313	91.437	35.2	167.876	64.8
1891.	261.255	84.469	35.4	176.786	64.6
1892.	262.789	91.481	34.9	171.308	65.1
1893.	260.069	92.336	35.5	167.733	64.5
1894.	270.847	101.924	37.6	168.923	62.4
1895.	275.827	106.952	38.7	168.885	61.3
1796.	280.526	112.133	40.—	168.393	60.—
1897.	285.510	121.307	42.5	164.193	57.5

Поред тога треба напоменути, да аналфабети науче у војсци читати и писати, те се после враћају као школовани људи. Тим се дакле, диже сáм ниво писмености руске и образовања народног.

Шта стају Русију школе? Целокупни руски државни прорачун износио је 1898. године 11,474,049.923 рубаља. Од те своте отпада на рачун министарства просвете 26,440.843 рубаља, 945.356 рубаља више него 1897. године. Од те своте отпада:

на универзитете	3,799.190	рубаља
на гимназије	6,258.684	„
на реалке и занатлијске школе . . .	2,874.980	„
на окружне и градске школе . . .	1,989.685	„
на црквене и елементарне школе . .	375.392	„
на народне основне школе	2,448.000	„
на учитељске школе и институте . .	1,229.970	„
на специјалне учитељске заводе . .	1,450.443	„

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Број ученика у год. 1898. био је овај:

у 193 гимназије било је	67.715	ученика
у 46 прогимназија било је	6.974	„
у 112 реалке било је	31.300	„
у 10 учитељских завода било је	689	„
у 52 учитељска семинара било је	3.900	„
у другим средњим заводима било је	1.765	„

Свега је било у сред. шк. 112 543 ученика,
а за 5074 више него у 1897.

„Z. F. A. J.“

Б.

Р А З Н О.

Високославни Саборски Одбор држао је своје седнице у половини месеца децембра у Ср. Карловцима, којом приликом је решио многе предмете, а главно је било решење тужбе просвећеног г. Гаврила противу Његове Светости патријарха. Према извештају истражне комисије, доказало се, да су све у тужби наведене оптужбе противу Његове Светости неистините, и да Његова Светост никакве проневере у црквеном иметку учинила није. — И ако смо од увек уверени били о невиности Његове Светости, веома се радујемо овом приликом, што смо у стању сада, на основу најтачнијих извиђаја, ову ствар о невиности Његове Светости регистровати, да би тиме и ми од своје стране допринели, да се стишају страсти, које су на жалост у нашем народу, веома распаљене биле. У тој радости нашој кличемо: Да живи Његова Светост Патријарх Георгије, велики добротвор и осведочени пријатељ школе народне! Живео!

НОВЕ КЊИГЕ И ЛИСТОВИ.

Историја Педагогије од К. Јелницкога, с рускога превео и допунио Ж. Драговић. Цетиње К. Ц. државна штампарија 1899. стр. 213. (вел. осмине). Цијена ф. 1.50 или 3 круне.

Поуке из педагогије неколико савремених питања о школи, за учитеље с немачког превео Илија Радивојевић кр. жуп. школски надзорник. Нови Сад, штампаријаа Ђорђа Ивковића 1898. стр. 146. Цена?

Источно црквено питање и задаћа Аустрије у ријешењу тога питања, Приказао православни. Задар типографија. С. Артале 1899. стр. 26.

Мостар српски црпи календар за преступну годину 1900. Која има 366 дана. Година П. У Мостару 1889. издање и штампа издавачке књижарнице Пахер и Кисића. Цијена 20 нов. Стр. 80.

**МОЛИМО ДУЖНИКЕ ДА ДУГОВЕ СВОЈЕ
ШТО ПРЕ НАМИРЕ.**

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

На дан св. отца Николаја, као на имен дан и крсно име моје ове године, примио сам многе брзојавне и писмене честитке од мојих пријатеља и од негдашњих мојих добрих ученика и ученица, а садашњих ваљаних и вредних учитеља и учитељица из свију крајева србских од Сент-Андрије до Сарајева и од Тријеста до Вршца.

Пошто нисам у стању свима њима засебно захвалити, на пријатељском сећању и поклоњеној ми њежној пажњи њиховој; то узимам ову прилику, да им путем „Школскога Листа“ јавно захвалим на указаној ми доброту, и искрено пожелим свима да наступајућу 1900. годину у здрављу, миру и задовољству проведу и у будуће проводе на многа срећна љета.

У Сомбору, 30. Децембра 1899.

Никола Ћ. Вукићевић

управитељ србске учитељске школе сомборске
и пристављени гл. школски извештач.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Са овим бројем навршује „Школски Лист“ тридесет и прву годину својега живота, те ће од идуће 1900. год. у име Божје, ступити у тридесет и другу.

Начела која је лист овај до сада заступао, заступаће и од сада. Према томе он ће и на даље остати поборник васпитања у духу Христове науке, а сугласно са модерном педагошком знаношћу; заштитник интереса српске вероисповедне школе и потпомагач оправданих тежња српског учитељства, које се клоне на бољитак школе, наставе и учитељског staleжа.

Благодарећи овом приликом свима досадањим велештованим сарадницима и претплатницима напим, молимо их, да нам своју пажњу и помоћ и на даље не украте.

Цена је листу **три круне** на целу годину; учитељи са малом платом као и ђаци добивају лист у пола цене т. ј. за 1 кр. 50 филира. На сваких пет претплатника с целом, а иза десет с половном претплатом, иде један примерак на дар.

У Сомбору, на дан преподобне Меланије римљанке 1899. године.

Уредништво и Администрација „Шк. Листа“.

Издаје и уређује: **НИКОЛА Ћ. ВУКИЋЕВИЋ.**

Штампарија Ф. БИТЕРМАНА И СИНА у Сомбору.

